

ปัจจัยทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น*

Factors Predicting Intention of Alcohol Consumption Behavior in Secondary School Students*

ปรียาภรณ์ ประยงค์กุล** ทศนา ทวีคุณ*** โสภณ แสงอ่อน****

Preeyaporn Prayongkul** Tusana Thaweekoon*** Sopin Sangon****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาของจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ ประเทศไทย จำนวน 658 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และแบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คุณภาพเครื่องมือตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (CVI) เท่ากับ 0.75 – 1.00 และผ่านการ

* วิทยานิพนธ์ หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

* Master of Nursing Science Thesis Department of Psychiatric Nursing and Mental Health, Ramathibodi Nursing School, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, Mahidol University

** นักศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

** Student of Master of Nursing Science Program in Psychiatric and Mental Health Nursing, Ramathibodi Nursing School, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, Mahidol University

*** Corresponding author, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล e-mail: tusana.tha@mahidol.ac.th

*** Corresponding author, Assistant Professor, Ramathibodi Nursing School, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, Mahidol University. e-mail: tusana.tha@mahidol.ac.th

**** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

***** Assistant Professor, Ramathibodi Nursing School, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, Mahidol University

ทดสอบความเที่ยง (Reliability) กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.74-0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย และสถิติการถดถอยโลจิสติก

ผลการวิจัยพบว่า ทศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจที่จะบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้ร้อยละ 38.8 โดยทศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยที่การมีคะแนนทศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น 1 คะแนน เพิ่มโอกาสที่นักเรียนจะมีความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 1.02 เท่า ($OR = 1.023$, 95% $CI = 1.012-1.034$, $p < .001$) การมีคะแนนบรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลง 1 คะแนน เพิ่มโอกาสที่นักเรียนจะมีความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ .97 เท่า ($OR = .968$, 95% $CI = .960-.976$, $p < .001$) ผลการวิจัยครั้งนี้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการนำไปวางแผนป้องกันพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป

คำสำคัญ: ความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

Abstract

This descriptive research aimed at investigating the factors predicting the intention to drink alcohol in secondary school students. The subjects of the study were 658 Muttayomsuksa 1-3 students from secondary schools in a southern province of Thailand. The data collection instruments consisted of five instruments including the general data questionnaire, the attitude toward alcohol behavior questionnaire, the subjective norm questionnaire, the perceived behavioral control questionnaire, and the intention of alcohol consumption behavior questionnaire. The quality and content of the instruments were verified by 5 experts. The content validity index (CVI) was 0.75 - 1.00. The instruments passed the reliability test with 30 secondary school students. The Cronbach alpha coefficient was 0.74 - 0.97. Data were analyzed using descriptive statistics and logistic regression analysis.

The study results revealed that attitude towards alcohol behavior, subjective norm and perceived behavioral control could explain the variance of the intention of alcohol consumption behavior in the subjects by 38.8%. Factors predicting the intention to drink alcohol in secondary school students were the subjective norm and attitude toward alcohol behavior with statistical significance at 0.001. Thus, having one more score on the attitude toward alcohol behavior increased the students' likelihood to intend to drink alcohol by 1.02 times. Also, having one less score on the subjective norm increased the students' likelihood to intend to drink alcohol by 0.97 times. The results from this study provided important information to plan for the prevention to drink alcohol in secondary school students.

Keywords: intention to alcohol consumption behavior, attitude toward alcohol behavior, subjective norm, perceived behavioral control, secondary school students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการในด้านต่างๆ เปลี่ยนแปลงอย่างมากในเวลาอันรวดเร็ว ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม วัยรุ่นมีความต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยากทดลอง ต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่น สังคมแวดล้อม และกลุ่มเพื่อน¹ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวของวัยรุ่นอาจนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมเสี่ยงหลายอย่าง เช่น การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ป้องกัน พฤติกรรมรุนแรง การใช้สารเสพติด การสูบบุหรี่ และพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นับเป็นปัญหาพฤติกรรมที่สำคัญในวัยรุ่น จากรายงานขององค์การอนามัยโลกพบว่า ทั่วโลกมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบหนักในวัยรุ่น คิดเป็นร้อยละ 11.7 ในขณะที่วัยรุ่นใหญ่คิดเป็นร้อยละ 7.5 จากการศึกษาพบความชุกของการดื่มแอลกอฮอล์แบบหนักในวัยรุ่นทวีปยุโรปและอเมริกามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.2 และ 18.4 ตามลำดับ³ จากการสำรวจของกระทรวงสาธารณสุขในกลุ่มวัยรุ่นไทยอายุระหว่าง 13-17 ปี พบว่า พฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนที่เริ่มดื่มครั้งแรก (ที่มากกว่าการจิบ) พบมากที่สุดในช่วงอายุ 13-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 69 และช่วงอายุ 16-17 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.2⁴ ในแต่ละปีประเทศไทยมีนักดื่มหน้าใหม่เพิ่มขึ้นประมาณ 2.5 แสนคน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งชายและหญิง อายุเฉลี่ยที่เริ่มบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกลดลงจากอายุ 19 ปี⁵ เป็นอายุ 13 ปี ในเพศชาย และ 14 ปี ในเพศหญิง⁶ โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ความชุกของผู้บริโภคแอลกอฮอล์ในเยาวชนไทยอายุ 15-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.04 และปี พ.ศ. 2557 เพิ่มขึ้น

คิดเป็นร้อยละ 18.18 ดังนั้นจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น อายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มครั้งแรกน้อยลง และพบมากที่สุดในช่วงอายุ 13-15 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น การเริ่มบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุน้อย มีความเสี่ยงในการติดแอลกอฮอล์มากขึ้นเมื่อเข้าสู่ผู้ใหญ่ ดังนั้นการป้องกันพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงเป็นสิ่งสำคัญ

การที่วัยรุ่นมีพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดผลกระทบหลายด้าน ทั้งด้านบุคคล ครอบครัว สังคม โดยที่ผลกระทบด้านบุคคลโดยเฉพาะต่อพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบว่า วัยรุ่นที่เริ่มบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนอายุ 14 ปี เป็นปัจจัยทำนายภาวะบกพร่องทางสุขภาพ เพิ่มความเสี่ยงในการติดแอลกอฮอล์ (alcohol dependence) และการใช้แอลกอฮอล์ในทางที่ผิด (alcohol abuse) เมื่ออายุมากขึ้นด้วย³ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลต่อพัฒนาการทางสมอง ส่งผลต่อปัญหาด้านการเรียนรู้ของวัยรุ่น⁷ มีปัญหาสุขภาพจิต เช่น การเกิดภาวะซึมเศร้า นำไปสู่การทำร้ายตนเอง⁸ วัยรุ่นที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีโอกาสที่จะสูบบุหรี่ด้วยถึง 7 เท่า และยังส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นหญิง การใช้ความรุนแรง การพกพาอาวุธ และการใช้ยาเสพติดอื่นๆ⁹ นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีการบาดเจ็บสูงกว่ากลุ่มเยาวชนที่ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถึง 7.6 เท่า¹⁰ ผลกระทบด้านครอบครัวพบว่า การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุของการทำร้ายร่างกายหรือความรุนแรง

ของครูรักในวัยรุ่น¹¹ ส่วนผลกระทบด้านสังคมพบว่า การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นเป็นสาเหตุอันดับต้นๆ ของคดีอุบัติเหตุจราจร¹² และเป็นต้นเหตุของการก่ออาชญากรรม ร้อยละ 50.20¹³ การฟ้องร้องคดีความและการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ส่งผลต่อเศรษฐกิจและภาระค่าใช้จ่ายของประเทศ¹⁴ จะเห็นว่า การที่วัยรุ่นมีพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งต่อตัววัยรุ่นเอง ครอบครัว และสังคม การป้องกันพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นจึงมีความสำคัญ ดังนั้น การเข้าใจและทราบถึงปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงมีความสำคัญในการวางแผนป้องกันพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

จากการวิเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ปัจจัยทำนายพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้มีการใช้กรอบแนวคิดจัดกลุ่มตัวแปรในการทำวิจัยหลายกรอบแนวคิด เช่น กรอบแนวคิดที่พัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรม¹⁵⁻²⁰ กรอบแนวคิดแบบจำลองการวางแผนส่งเสริมสุขภาพ (Precede-Proceed Model)²¹ และกรอบแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior)²²⁻²⁸ ผู้วิจัยเลือกใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนมีการจัดกลุ่มตัวแปรที่ศึกษาไว้อย่างเป็นระบบชัดเจน และครอบคลุมในงานวิจัยเดียว ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนนอกจากจะใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นได้เหมือนกรอบแนวคิดอื่นๆ ที่กล่าวมา ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนยังมีการศึกษา

ความตั้งใจที่จะบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีความสำคัญในการทำนายพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและพฤติกรรมที่ศึกษา เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ทำในกลุ่มมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งยังไม่ติดแอลกอฮอล์ การป้องกันตั้งแต่ระยะที่ยังไม่เกิดพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะเกิดผลลัพธ์ที่ดีกว่าที่มีพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปแล้ว การศึกษาความตั้งใจที่จะบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงมีประโยชน์ในการวางแผนการป้องกันพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

จากการศึกษาพบว่า ความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำนายพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นได้^{24,25,28,30} ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประกอบด้วย 3 ปัจจัย³⁰ คือ 1) ทศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Attitude toward behavior) เป็นความคิดหรือความรู้สึกของวัยรุ่นเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะดี-ไม่ดี หรือเป็นโทษ-เป็นประโยชน์ต่อตนเอง จากการศึกษาพบว่า ทศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาและนักศึกษามหาวิทยาลัยได้^{23,25,26,28,31} ในขณะที่มีบางงานวิจัยพบว่า ทศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย²² และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปได้²⁹ 2) บรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Subjective norm) เป็นการรับรู้ของวัยรุ่นเกี่ยวกับแรงผลักดันของสังคมที่จะให้บริโภค

หรือไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จากการศึกษาพบว่า บรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาและนักศึกษามหาวิทยาลัยได้^{22,23,25,26,28,31} ในขณะที่มีบางงานวิจัยพบว่า บรรทัดฐานทางสังคมไม่สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักศึกษามหาวิทยาลัยได้²⁷ และ 3) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Perceived behavior control) เป็นการรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถในการปฏิเสธการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้มากน้อยเพียงใด จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาและนักศึกษามหาวิทยาลัยได้^{22,26,27,28} ในขณะที่มีบางงานวิจัยพบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมไม่สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย²³ และนักศึกษามหาวิทยาลัยได้²⁵

จากผลการศึกษาส่วนใหญ่พบว่า ปัจจัยทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนสามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นได้ แต่มีบางการศึกษาพบว่า มีบางปัจจัยที่ไม่สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากการศึกษาปัจจัยทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นยังพบน้อย และยังไม่พบการศึกษาในภาคใต้ของประเทศไทย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียน

มัธยมศึกษาตอนต้น ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับปัจจัยทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อนำไปพัฒนาโปรแกรมในการป้องกันพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ของเอจเซน³⁰ เป็นทฤษฎีที่สร้างขึ้นเพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในบุคคล ด้านความคิด การประเมิน และอิทธิพลจากการรับรู้ภายนอก หรือภายในบุคคลที่มีผลต่อการกระทำพฤติกรรมต่างๆ ทำให้เข้าใจพฤติกรรมและสาเหตุของพฤติกรรมอย่างเป็นระบบและชัดเจน เอจเซน³⁰ กล่าวว่า บุคคลจะกระทำพฤติกรรมที่สนใจ เมื่อบุคคลวางแผนที่จะกระทำพฤติกรรมใดๆ พฤติกรรมนั้นย่อมเกิดจากความตั้งใจ (Intention) ของบุคคล ซึ่งความตั้งใจเป็นตัวชี้วัดความพร้อมของบุคคลที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น และเชื่อว่าความตั้งใจเกิดก่อนการมีพฤติกรรม ความตั้งใจจึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ดังนั้น ถ้าหากสามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ก็จะสามารถทำนายพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ และถ้าหากสามารถจัดการกับความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ก็จะสามารถควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ จะมีประโยชน์ในการป้องกันการเกิดพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ ซึ่งปัจจัยทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มี 3 ปัจจัย ได้แก่ทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บรรทัด-

ฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์) ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา แบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนทั้งชายและหญิง ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 โดยกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิแบบสัดส่วนที่นักเรียนและผู้ปกครองยินยอมให้เข้าร่วมวิจัย จำนวน 658 คน

การกำหนดขนาดตัวอย่าง ใช้หลักการของ Power analysis ของโคเฮน³³ ซึ่งการคำนวณขนาดตัวอย่าง โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ กำหนดขนาดอิทธิพลที่เล็กที่สุด คือ Small effect size จำนวนตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร ค่าขนาดอิทธิพล (f^2) ที่ .02 กำหนดระดับนัยสำคัญ (α) ที่ .05 และอำนาจการทดสอบ ($1-\beta$) ที่ .80 ได้ขนาดหน่วยตัวอย่าง จำนวน 550 คน เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวน

กลุ่มตัวอย่างอีก ร้อยละ 20 ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดในการศึกษาค้างนี้ คือ 660 คน ซึ่งในการศึกษาค้างนี้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 658 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ เกรดเฉลี่ยสะสม ศาสนา จำนวนพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วย สภาพสมรสของบิดามารดา สัมพันธภาพกับผู้ที่พักอาศัยอยู่ด้วย พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วย พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มเพื่อน

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งผู้วิจัยใช้เครื่องมือวิจัยตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของเอจเซน³⁰ พัฒนาโดย ทิพวัลย์ วีรสิริโรจน์²² มีข้อคำถาม 18 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะดี-ไม่ดี หรือเป็นโทษ-เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีคะแนนรวมอยู่ในช่วงระหว่าง 9-225 คะแนน คะแนนรวมมากหมายถึง นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเครื่องมือนี้ได้รับการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (CVI) มีค่า 0.75-1.00 ทดสอบความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.753²² และ

จากการศึกษาครั้งนี้ ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาคเท่ากับ .90

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งผู้วิจัยใช้เครื่องมือวิจัยตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของเอจเซน³⁰ พัฒนาโดยทิพวัลย์ วีรสิริโรจน์²² มีข้อคำถาม 14 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับแรงผลักดันของสังคมที่ให้กระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้น ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีคะแนนรวมอยู่ในช่วง 7-175 คะแนน คะแนนรวมมากหมายถึง การรับรู้ว่าบุคคลที่มีความสำคัญต่อตนเองได้ทำพฤติกรรมนั้น และมีแนวโน้มที่จะทำตามพฤติกรรมนั้นด้วยน้อย ซึ่งเครื่องมือนี้ได้รับการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (CVI) มีค่า 0.75-1.00 ทดสอบความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.918²² และจากการศึกษาครั้งนี้ ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาคเท่ากับ .96

4. แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งผู้วิจัยใช้เครื่องมือวิจัยตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของเอจเซน³⁰ พัฒนาโดยทิพวัลย์ วีรสิริโรจน์²² มีข้อคำถาม 20 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองว่ามีความสามารถในการปฏิเสธการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เพียงใด ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีคะแนนรวม อยู่ในช่วงระหว่าง 10-250 คะแนน คะแนนรวมมากหมายถึง การรับรู้ความสามารถในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้

น้อย ซึ่งเครื่องมือนี้ได้รับการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (CVI) มีค่า 0.75-1.00 ทดสอบความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.929²² และจากการศึกษาครั้งนี้ ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาคเท่ากับ .74

5. แบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจที่จะบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งผู้วิจัยใช้เครื่องมือวิจัยตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของเอจเซน³⁰ พัฒนาโดยทิพวัลย์ วีรสิริโรจน์²² มีข้อคำถาม 3 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิด ความต้องการ ความตั้งใจที่คาดว่าจะบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในอีก 1 เดือนข้างหน้า ตนเอง ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีคะแนนรวมอยู่ในช่วงระหว่าง 3-15 คะแนน คะแนนมากหมายถึง นักเรียนมีความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในอีก 1 เดือนข้างหน้า น้อย ซึ่งเครื่องมือนี้ได้รับการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (CVI) มีค่า 0.75-1.00 และทดสอบความเชื่อมั่นได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.973²² และจากการศึกษาครั้งนี้ ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาคเท่ากับ .97

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล เอกสารรับรองเลขที่รหัส ID 05-60-16 ย ในการศึกษานี้ กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 12-15 ปี ผู้วิจัยจึงทำหนังสือขออนุญาตผู้ปกครอง โดยให้ผู้ปกครองยินยอมโดยการลงนามด้วย การเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ผู้เข้าร่วมวิจัยและผู้ปกครองมีสิทธิตอบ

รับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมวิจัยได้ และสามารถ
ออกจากการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลาที่ผู้เข้าร่วม
วิจัยต้องการ โดยไม่มีผลต่อคะแนนหรือผลกระทบ
ใดๆ ทั้งสิ้น ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเก็บเป็น
ความลับ โดยไม่มีการแจ้งชื่อผู้ให้ข้อมูล และนำ
เสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุมัติทำการศึกษาจากคณะกรรมการ
จริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์ โรง-
พยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล หลังจากได้
รับการอนุมัติแล้ว ผู้วิจัยทำหนังสือขอเก็บรวบรวม
ข้อมูล และเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอ
อนุญาตทำการวิจัย

2. หลังจากได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการ
โรงเรียนแล้ว ผู้วิจัยเข้าไปประสานงานกับอาจารย์
ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์ของ
การวิจัย การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะ
เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนัดหมายวัน
เวลา สถานที่ ในการเข้าพบผู้เข้าร่วมวิจัย และ
ชี้แจงรายละเอียดการวิจัย

3. เมื่อถึงวัน เวลาที่นัดหมาย ผู้วิจัยแนะนำ
ตัวกับผู้เข้าร่วมวิจัย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน
การวิจัย และการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง หลัง
จากนั้นผู้วิจัยมอบเอกสารข้อมูล/คำแนะนำ และ
หนังสือยินยอมสำหรับผู้เข้าร่วมวิจัยให้แก่นักเรียน
และหนังสือขออนุญาตผู้ปกครอง โดยมีการระบุ
ชื่อ-สกุล และเบอร์โทรศัพท์ของผู้วิจัย หาก
นักเรียนหรือผู้ปกครองมีข้อสงสัยต้องการข้อมูล
เพิ่มเติมสามารถติดต่อผู้วิจัยได้

4. หลังจากให้นักเรียนลงนามยินยอมเข้าร่วม
วิจัย และได้รับการอนุญาตจากผู้ปกครองของ

นักเรียน โดยการลงนามในหนังสือยินยอมให้เข้า
ร่วมวิจัยแล้ว ผู้วิจัยทำการนัดหมายวัน เวลา สถานที่
ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับอาจารย์ประจำชั้น
และนักเรียนที่เป็นผู้เข้าร่วมวิจัย

5. เมื่อถึงวัน เวลาที่นัดหมาย เมื่อผู้เข้าร่วม
วิจัยเข้ามาในห้องครบแล้ว ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม
และให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตอบแบบสอบถาม ใช้เวลา
ประมาณ 20-30 นาที

6. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามตรวจ
สอบแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อตรวจสอบสมบูรณ์ของ
ข้อมูล และนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทาง
สถิติ โดยใช้สถิติบรรยาย วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดย
การแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอ้างอิง วิเคราะห์
อำนาจการทำนายทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์ บรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภค
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการรับรู้ความสามารถ
ในการควบคุมพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
กับความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยใช้
สถิติการถดถอยโลจิสติก โดยก่อนที่จะวิเคราะห์
ข้อมูลด้วยสถิติการถดถอยโลจิสติก ผู้วิจัยได้ทดสอบ
คุณสมบัติตามข้อตกลงเบื้องต้น คือ 1) ตัวแปร
อิสระ อยู่ในระดับช่วง (interval scale) เป็นอย่าง
ต่ำ และตัวแปรตาม เป็นตัวแปรทวินาม (dichotomous
variable) 2) ตรวจสอบความเหมาะสมของสมการ
ถดถอยโลจิสติกโดยใช้สถิติ Hosmer and Lemeshow 3) ตัวแปรอิสระทุกตัวที่ใช้ในการศึกษา
ต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง 4) ขนาดตัวอย่าง

เท่ากับ $n \geq 5031$ ซึ่งผ่านคุณสมบัติตามข้อตกลงเบื้องต้นทุกข้อที่กล่าวมาข้างต้น

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด 658 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 56.1) มีอายุอยู่ในช่วง 12-15 ปี อายุเฉลี่ย 13.59 ปี (Mean = 13.59, SD = 0.97) เกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ในช่วง 3.01 - 4.00 (ร้อยละ 72.6) (Mean = 3.28, SD = 0.55) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 74.9) นับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 24.5) เป็นบุตรคนสุดท้อง (ร้อยละ 36.5) นักเรียนส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา (ร้อยละ 73.4) บิดาและมารดาของนักเรียนอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 79.2) สัมพันธภาพของนักเรียนกับผู้อาศัยอยู่ด้วยส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 88.3) พ่อแม่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 41.7) ส่วนใหญ่ไม่มีเพื่อนสนิทที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 76.5) ในขณะที่มีเพื่อนสนิทตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 23.5)

2. ข้อมูลตัวแปรที่ศึกษาในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติที่คิดว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสิ่งไม่ดี (Mean = 45.56, SD = 23.99) มีบรรทัดฐานทางสังคมที่มีการคล้อยตามกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อย (Mean = 138.09, SD = 34.45) มีการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

มาก (Mean = 82.17, SD = 29.48) และมีความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อย (Mean = 13.26, SD = 2.72)

3. ปัจจัยทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้สถิติการถดถอยโลจิสติก พบว่าทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจที่จะบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้ร้อยละ 38.8 โดยทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยที่การมีคะแนนทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น 1 คะแนน เพิ่มโอกาสที่นักเรียนจะมีความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 1.02 เท่า (OR = 1.023, 95% CI = 1.012-1.034, $p < .001$) การมีคะแนนบรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลง 1 คะแนน โอกาสที่นักเรียนจะมีความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถึง .97 เท่า (OR = .968, 95% CI = .960-.976, $p < .001$) ในขณะที่การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการใช้สถิติการถดถอยโลจิสติก (n = 658)

ตัวแปร	β	S.E.	Wald Statistic	OR	95%CI for odds ratio
ทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	.023	.006	17.105	1.023*	1.012-1.034
บรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	-.033	.004	64.396	.968*	.960-.976
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	.003	.005	.289	1.003	.993-1.012
ค่าคงที่ (Constant)	1.037	.806	1.655	2.821	

*p < .001, R² = .388

การอภิปรายผล

ทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับหลายการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า ทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้^{23,25,26,28,32} แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของทิพวัลย์ วีรสิริโรจน์²² และแซนเท็น²⁹ ที่พบว่า ทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตาม

แผนที่ว่า วัยรุ่นมีทัศนคติที่ดีต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น คิดว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้เข้ากับเพื่อนได้ง่ายขึ้น ทำให้คนอื่นมองเป็นผู้ใหญ่ ได้ผ่อนคลายความเครียด สนุกสนาน รู้สึกท้าทาย เท่เหมือนดาราต้นแบบ จะมีอิทธิพลให้วัยรุ่นมีความตั้งใจที่จะบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มากขึ้น³⁴ อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีอายุระหว่าง 12-15 ปี อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นถึงวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของช่วงวัยนี้อาจยังพัฒนาได้ไม่เต็มที่ มีความต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ อยากรู้ อยากทดลอง กำลังแสวงหาบทบาทและเอกลักษณ์ของตนเอง อาจเรียนรู้บทบาทในสังคมของตนเองจากคนรอบข้างที่มีความสำคัญกับตัวเอง อาจเป็นครอบครัว เพื่อนและอาจารย์ ต้องการเป็นสมาชิก

ของสังคมและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับวัยรุ่น อาจมีความต้องการการยอมรับของกลุ่มจนทำให้เลียนแบบการกระทำของเพื่อนในกลุ่มโดยขาดเหตุผล¹ ซึ่งทำให้กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสเกิดความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ และมีแนวโน้มที่จะบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย

บรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผลการศึกษาพบว่า บรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับหลายการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้^{22,23,25,26,28,32} แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของนอร์แมน, เบเน็ทท์ และเลวิส²⁷ ที่พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นได้จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนที่ว่า บรรทัดฐานทางสังคมสูง มีโอกาสเกิดความตั้งใจที่จะทำพฤติกรรม และมีแนวโน้มที่จะทำตามพฤติกรรมนั้นด้วย³⁰ ซึ่งบรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูง เป็นการรับรู้ของวัยรุ่นว่า บุคคลที่มีความสำคัญต่อตนเอง ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน ญาติ อาจารย์ บุคคลที่มีความใกล้ชิด มีพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีโอกาสเกิดความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย หากวัยรุ่นรับรู้ว่าบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขา

ยอมรับพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะส่งผลให้วัยรุ่นมีความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ และมีแนวโน้มที่จะบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 73.4 และมีพ่อแม่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 41.7 ซึ่งวัยรุ่นที่ทั้งพ่อและแม่ดื่มแอลกอฮอล์ และวัยรุ่นที่มีพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่งดื่มแอลกอฮอล์จะมีโอกาสที่จะมีพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าวัยรุ่นที่ทั้งพ่อและแม่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ 1.94 เท่า และ 1.74 เท่า ตามลำดับ³⁵ บุคคลที่มีคนในครอบครัวมีพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบิดามารดา) มีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าบุคคลที่ไม่มีบุคคลในครอบครัวมีพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถึง 2.8 เท่า¹⁹ และพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของบุคคลในครอบครัวมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์³⁶ นอกจากนั้นผลการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเพื่อนสนิทตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 22.5 ซึ่งวัยรุ่นที่มีเพื่อนสนิทดื่มแอลกอฮอล์ มีผลส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษา¹⁷ วัยรุ่นที่มีเพื่อนสนิทดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์สูงถึง 3.76 เท่าของนักเรียนที่มีเพื่อนสนิทที่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์¹⁹ ผู้ที่ได้รับแรงสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อนในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระดับสูงมีสัดส่วนของพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับสูง¹⁸ และการ

สนับสนุนจากเพื่อนที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์³⁶

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมไม่สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย²³ และนักศึกษามหาวิทยาลัยได้²⁵ ในขณะที่ไม่สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนที่ว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้³⁰ และ ไม่สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาและนักศึกษามหาวิทยาลัยได้^{22,26,27,28}

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อธิบายได้ว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มตัวอย่าง อาจขึ้นอยู่กับ การควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของโรงเรียนและบุคคลในครอบครัว ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนในโรงเรียน

มัธยมศึกษา และพักอาศัยอยู่กับบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 73.4 ซึ่งนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เวลาส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียน มีกฎระเบียบในการห้ามบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโรงเรียน อาจารย์ที่ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน เข้าถึงแหล่งของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ยาก และอยู่ในความดูแลของบิดามารดา อาจทำให้วัยรุ่นขาดอิสระในการตัดสินใจในการที่จะบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งอาจทำให้วัยรุ่นเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับอุปสรรคหรือสิ่งขัดขวางในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการรับรู้ถึงความยากในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกิดการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาก และมีโอกาสเกิดความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้น้อยลง²³

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. จากผลการศึกษาค้นพบว่า ทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และบรรทัดฐานทางสังคมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น พยาบาลและเจ้าหน้าที่ทีมสุขภาพทางด้านสุขภาพจิต ควรเน้นการวางแผนป้องกันพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทัศนคติต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในทางที่เหมาะสมให้แก่ นักเรียน ให้นักเรียนรับรู้ว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่าเป็นสิ่งไม่ดี และเป็นโทษต่อตนเอง และจัดกิจกรรมเสริมสร้างบรรทัดฐานทางสังคมที่ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยให้กลุ่มที่มีความสำคัญกับนักเรียน

เช่น บิดา มารดา ครู/อาจารย์ เพื่อน เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือนักเรียนในการลดละเลิกพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2. ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่สามารถทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนอาจถูกควบคุมโดยกฎข้อบังคับของโรงเรียนหรือการห้ามปรามจากบิดามารดาที่พักอาศัยอยู่

ด้วยกัน ไม่ใช่ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มนักเรียนเอง ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาปัจจัยทำนายความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในกลุ่มอื่นๆ อีก เช่น เด็กนักเรียนหอพัก เด็กที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา กลุ่มเด็กด้อยโอกาส เด็กเร่ร่อน เป็นต้น ซึ่งเป็นบริบทที่มีกฎระเบียบควบคุมที่ยืดหยุ่นมากกว่า เพื่อยืนยันอิทธิพลของปัจจัยการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อความตั้งใจบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เอกสารอ้างอิง

1. Erickson EH, Hall E. Growing and changing. New York: Random House; 1967.
2. World Health Organization. Adolescents: health risks and solutions [Internet]. 2016 [cited 2017 Jan 10]. Available from: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs345/en/>
3. World Health Organization. Global status report on alcohol and health [Internet]. 2014 [cited 2016 Mar 1]. Available from http://www.who.int/substance_abuse/publications/global_alcohol_report/msb_gsr_2014_1.pdf?ua=1
4. World Health Organization. Global school-based student health survey: Thailand public 2015 fact sheet [Internet]. 2015 [cited 2016 Oct 11]. Available from: <http://www.who.int/chp/gshs/2015-Thailand-GSHS-Fact-Sheet.pdf>
5. National Statistical Office of Thailand. Survey of smoking and alcohol drinking behaviors of the Thai population in 2011. Bangkok: National Statistical Office of Thailand; 2012. (in Thai)
6. Asanongkornchai S, Meokthong A, Inthanon T. Behavioral surveillance alcohol consumption and health behavior of high school students in Thailand. Nonthaburi: Center for Alcohol Studies; 2011. (in Thai)

7. National Statistical Office of Thailand. Survey of smoking and alcohol drinking behaviors of the Thai population in 2011. Bangkok: National Statistical Office of Thailand; 2014. (in Thai)
8. Office of International Health Policy Development. Burden of disease and injury of Thai population in 2014. Nonthaburi: The Grafico systems; 2014. (in Thai)
9. Pichainarong N, Chaveepojnkamjorn W. Alcohol use and sexual-risk behaviors among female youths: a cross-sectional survey in central Thailand. MSU Journals 2014;34(2):171-9. (in Thai)
10. Center for Alcohol Studies. The 4th National alcohol conference "stop the alcohol crisis with the Law". Nonthaburi: The Grafico systems; 2008. (in Thai)
11. Thai Health Promotion Foundation. Violence situation in teenage couples [Internet]. 2014 [cited 2016 Oct 11]. Available from: <http://www.thaihealth.or.th> (in Thai)
12. Chaisong S, Paldeesetkul K, Thammarangsee T. Provincial alcohol report 2011. Nonthaburi: The Grafico systems; 2013. (in Thai)
13. Kongkaew C, Rujanawong W, Nathaphong P, Korsuwansiri W, Nitsamer P, Phathichon P, et al. Wrongdoing reduction strategy in underage drinking. Bangkok: Department of juvenile observation and protection; 2007. (in Thai)
14. Rattanachotipanich T, et al. Cost of alcohol consumption in Thailand 2010. Nonthaburi: Center for Alcohol Studies; 2012. (in Thai)
15. Perngchaer K. Predicting factors of alcohol consumption among youth in Nakhon Pathom Province [Master of Science (Industrial and Organizational Psychology)]. Bangkok: Kasetsart University; 2012. (in Thai)
16. Kawchim P, Saetung D. Causal factors influencing student drinking behavior of university students: a case study of a public university. UMT Poly Journal 2012;9(1):1-13. (in Thai)
17. Sunthorn P. Prevalence and factors influenced to alcohol consumption behavior of high school students in Li district Lamphun province. Lanna Public Health Journal 2013;9(1):35-48. (in Thai)
18. Buasorn R, Rutchadapunnathikul C. Factors related to the alcohol consumption behavior of bachelor degree students in the Bangkok area. Ramathibodi Nursing Journal 2012;18(2): 259-71. (in Thai)

19. Hemayard A, Yodnil S. Factors related to alcohol drinking among female high school students in Amphur Khowkitchakoot Chanthaburi province. *Journal of Education and Social Development* 2012;8(1):115-28. (in Thai)
20. Bahr SJ, Hoffmann JP. Parenting style, religiosity, peers, and adolescent heavy drinking. *J Stud Alcohol Drugs* 2010;71(4):539-43.
21. Kheaw-on M, Sangon S, Nintachan P. Factors relating to drinking behavior in navy non-commissioned officer students. *The Journal of Psychiatric Nursing and Mental Health* 2016; 30(3):36-51. (in Thai)
22. Theerasiroj T. The factors influencing intention of alcohol consumption behavior amongst senior high school students [Master Thesis of Nursing Science]. Nakhon Pathom: Christian University; 2011. (in Thai)
23. Petchsuk R. Factors influencing the intention to alcohol consumption of high school students in Bangkok. *Thai Journal of Nursing* 2013;62(4):20-6. (in Thai)
24. Cooke R, Dahdah M, Norman P, French DP. How well does the theory of planned behaviour predict alcohol consumption? A systematic review and meta-analysis. *Health Psychol Rev* 2016;10(2):148-67.
25. Huchting K, Lac A, LaBrie JW. An application of the theory of planned behavior to sorority alcohol consumption. *Addict Behav* 2008;33(4):538-51.
26. Marcoux BC, Shope JT. Application of the theory of planned behavior to adolescent use and misuse of alcohol. *Health Education Research Theory Practice* 1997;12(3):323-31.
27. Norman P, Bennett P, Lewis H. Understanding binge drinking among young people: an application of the theory of planned behaviour. *Health Education Research Theory Practice* 1998;13(2):163-69.
28. Phuphaibul R, Nuntawan C, Loveland-Cherry C. Predicting alcohol drinking intention and behavior of Thai adolescents. *Pacific Rim Int J Nur Res* 2011;15(1):28-38.
29. Zanten RV. Drink choice: factors influencing the intention to drink wine. *International Journal of Wine Marketing* 2005;17(2):49-61.
30. Ajzen I. Construction a TpB questionnaire: conceptual and methodological considerations [Internet]. 2006 [cited 2016 Mar 1]. Available from: <http://people.umass.edu/ajzen/pdf/tpb.Measurement.pdf>

31. Park HA. An Introduction to Logistic Regression: from Basic Concepts to Interpretation with Particular Attention to Nursing Domain. J Korean Acad Nurs 2013;43(2):154-64.
32. Jaikumpan N. The study of factors Predicting Intention of alcohol consumption behavior in secondary school students in SansaiLuang Amphur Sansai Chiang Mai province [Master Thesis of Public Health]. Phayao: University of Phayao; 2012. (in Thai)
33. Cohen J. Statistical power analysis for the behavioral sciences. New York: Routledge Academic; 1988.
34. Thavorncharoensarp M, Thi wattanaon Y, Chaikradkeaw U, Lertpitakpong C, Yothasamutt J, Thitiboonsuwan, et al. A study on social, health and economic conscienceless of alcohol consumption in Thailand. Nonthaburi: Health Systems Research Institute (HSRI); 2008. (in Thai)
35. Waleewong O, Chaisong S, Thammarungsri T. Influence of parental norms and behaviours on youth drinking in Thailand. Bangkok: Center for Alcohol Studies; 2010. (in Thai)
36. Samoraphorm C. Causal factors and prevention guideline of alcohol drinking behavior among adolescent students in north-eastern Thailand [Doctor of Philosophy Thesis]. Chonburi: Burapha University; 2011. (in Thai)